NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII. V sredo 19. grudna (decembra) 1849. *List 51.*

Čehovín.

Ponôsi se slovenska domovína!
Tud ti sloveče svoje imaš rojake,
Tud ti sloveče hrabrosti junake,
Ti viteza sloveč'ga Čehovína!

Z junaških persi trojna mu svitlina
Se bliska — kinč nar hrabrej' za bojake!
In vmés tud red — nar vikši za vojake —
Terezjin kríž, požlahtni slave sina! *)

Toljk' slave pa veljavna si glavíca
V kervavih bítvah je pri Montanari,
Pri Volti zadobila in pri Novari!

Ponôsi slavna se po njem Branica! **)
Branitelja ki tac'ga carevini
Rodíš — u vedno slavo domovíni! M.

Ljubi moji domorodci!

Z britkostjo sim bral v poslednjih Novícah sostavek pod nadpisam „Smešno in krivo razlaganje kmetijskih šol po deželi", kteri kaže, de se — žalibog! — nikjer ljulike med pšenico ne manjka.

Kot predsednik kmetijske družbe, ktera se le trudi in poganja, de bi se kaj dobriga v naši ljubi domovíni napravilo in kmetijstva na boljši stan povzdignile, za svojo dolžnost spoznam, zoper tisto krivo razlaganje kmetijskih šol tudi nektere besede govoriti in očitno pevedati, de mora vsaciga prijatla svoje domovíne v serce zaboleti, če vidi, de dobra reč namest de bi povsod, v kajži kakor v gradu, vnete podpornike dobíla, na protivnike in zaviravce zadéva, kteri ji krive namene spodtikajo in nevedne ljudí s tem sleparijo.

Pri velkim kmetijskim zboru na Dunaji, kjer sim tudi jez pričijoč bil, smo že od tega govorili: ali bojo pa tudi ljudjé pravi prid kmetijskih šol zapodadli? in nekteri poslanci so mislili, de bi morebiti nar boljši bilo, ako bi se v vsaki deželi na kaki veliki cesarski grajšini taka kmetijska šola napravila, in v ta namén ta šola z mnogimi učeniki in vsimi potrebnimi napravami vstanovíla? Minister je na ta svèt nekterih poslancov odgovoril, de to bi silno veliko stroškov deržavni denarnici prizadjalo, ki zdej nima denarja od več, — in mnogo poslancov je naravnost rêklo, de take velike cesarke šole bi svoj namén le slabo spolnile, kér poduk v njih bi ne bil v vsim tako djansk (practisch), kakor zamore na manjših kmetíjah biti, kjer menj učencov skupej pride, in ki so na mnogoverstnih zemljah napravljene, de se nekteri razdelki kmetijstva v ti, drugi razdelki pa v drugi šoli boljši dajo učiti.

Sklep tega veliciga Dunajskiga zbora je bil tedaj: de naj v vsaki deželi na več kmetijah, ki so zavolj umniga kmetovanja dobro znane in kterih posestniki so pri volji, djanske učilnice napraviti, se take šole vstanovijo.

Družbini odbor je v ta namén gospode dopisnike naše kmetijske družbe naprosil, de naj mu svetjejo: na kterih kmetijah bi se dale take učilnice napraviti — in naznamovane posestnike je potem odbor poprašal: ali so pri volji, imenovane šole napraviti?

Oglasílo se jih je nekaj tacih posestnikov, de so pripravljeni v prid dežele to težavno delo prevzeti, in velki zbor 20. dan pretečeniga mesca je sklenil, de naj se 8 učencov na 4 take učilnice pošlje.

Ministerstvo kmetijstva nam je gorko priporočílo, kakor v druzih deželah, tudi v naši deželi za osnovo kmetijskih šol, kar nar bolj moremo, skerbeti, in po tem priporočilu je kmetijska družba šole napraviti sklenila, ki za vsaciga učenca v trilétnim učenju obstojé, v ktere vsak prostovoljno stopi in prostovoljno izstopiti zamore, če mu ni mar za to, de bi trilétno šolo izdelal in si zraven pridobljenih vednost tudi veljavne spričbe (Zeugnisse) pridobil, de je kmetijstva izučen.

Kterimu pametnimu človeku se tedaj od tlake v tacih šolah le sanjati zamore?!

Posebno rada bi bila kmetijska družba slišala, de bi se bil tudi kak veči in v umnim kmetovanji dobro iznajden kmet — ali pa kak fajmošter ali tehant, ki ima veči kmetíjo, za napravo take šole oglasil, — pa kjer nobene prostovoljne ponudbe ni bilo, se ne more to terjati.

Marsikteri kmet misli vedno le na tlako in desetíno, in ne pomisli, de z odpravljeno tlako in desetíno še ni za njih otroke, za njih sinove vse storjeno, de bi, če ima oče več fantov, vsi ti iz tega svoj krùh jedli.

Kér so grajšine zdej jenjale in je gruntno podložtvo odvezano, ne bojo poprejšnje gruntne in desetinske gosposke opravnikov (ferboltarjev) več potrebovale, ampak potreba jim bo za oskerbovanje večih zemljiš zvedenih kmečkih oskerbnikov, vavptov ali velkih hlapcov, kteri bojo znali kmetijo dobro ravnati in preskerbeti, kjer gospodár sam zraven biti ne more.

Marsikteri poprejsnji grajšak, marsikteri fajmošter ali tehant, marsikteri posestnik velike kmetíje bo čez 3 léta iskal zvedeniga, pošteniga oskerbnika ali velkiga

*) Vitežki Čehovín se je v poslednjih vojskah na Laškim takó slavno obnašal, de je zaporedama veliko sreberno in veliko zlato svetinjo, in poslednjič clo Terezjin križ — nar imenitniši avstrijanski red — v posvečenje svoje pogumnosti od Cesarja dobil.

**) Imé dolíne, med Ipavo in Krasam, kjer je naš junaški Čehovín rojen.

hlapca proti dobrimu plačilu iz tacih kmetijskih šol, kjer se bo umno kmetovanje, pa tudi potrebno gospodarsko zapisovanje v domačim jeziku učilo,

Marsikteri si bo lahko po tem dobro službo dobil, če ga domá po očetu gospodarstvo ne čaka. Če pa gospodarstvo po očetu prevzame ali če se na kako drugo kmetijo oženi, mu bojo pa v ti šoli pridobljene vednosti še bolj na dobro prišle.

Ali ni tedaj dobiček kmetijskih sol jasen kot beli dan?

Fid. Terpinc.

Kakó kevžeh, smolíko in pljučnico pri konjih ozdravljati.

Kevžeh, smolika in pljučnica so navadne konjske bolezni pozimi. Nadjamo se, gospodarjem vstreči, če jih nekoliko podučimo, kakó ž njimi ravnati, de bo práv.

Kevžeh je popačena beseda po nemški Kehlsucht, v Bohinu ti bolezni tudi hèrčè pravijo, morebiti od herčanja, ki se pri bolnih konjih od težke sape sliši.

Smolíka (Drüse ali Druse), ktero sèmtertjè tudi vozgèr, žlezo imenujejo, je dobra slovenska beseda, kér se iz predertih ognojenih bezgavk med čelustmi sokrovca, smoli enaka, cedí.

Pljučnica (Lungenentzündung) je prisad na pljučah.

Vzrok vsih téh bolezin je prehlajenje konj. Konj dobí sicer pozimi gostejši in debelejši dlako, ki mu je kožuh pozimi, vunder se lahko prehladí na več viž — če je po težkim delu ali po naglim jahanji potèn, in če po tem na mrazu ali clo na vetru pod milim nebam stati mora, — če je štala premerzla, — če je premerzle vode piti dobil.

Mladi konji so posebno kevžhu in smolíki podverženi, in čeravno ni res, de bi vsako žebè moglo to bolezin prestati, je vunder gotovo, de ga ni skorej konja, ki bi te bolezni ne bil imel.

V nekterih létinah je pa vreme samo po sebi tako, de kevžeh in smolíka, kakor kužni bolezni, konje napadate.

Prehlajenje je pa vunder poglavitni vzrok imenovanih bolezin. Vtisnite si, gospodarji! ta vzrok dobro v spomín, de varjete svoje konje prehlajenja, zakaj iz prehlajenja izvirata kevžeh in smolíka, — po tem pa postane konj lahko smerkov (rotzig), ki se ne da več ozdraviti. Po pljučnici pride lahko nagla smèrt, ali pa nedúha (Dampf), po kteri konj sicer berž ne cèrkne, pa za celi čas svojiga žívljenja hira in ni za nobeno rabo več.

Zdej poznamo vzrok téh bolezin, — na dalje moramo pa tudi poznati sedež, lastnosti in znamnja téh bolezin.

Kevžèh je bolezin nosníc in sápnika, to je, gèrla, po kterim živina sôpe ali diha. Sápnik (Luftröhre) je dolga, okrogla cev, ktera se za nosnicami začnè in po celim vratu noter do pljuč seže, in se kakor drevó v 2 veji v pljučah razcepi. Po nosnícah in po sápniku se vozi vedno zrak v pljuča, kjer se njegovi obstojni deli v podobi gazov s kervijo mešajo, kri oživljajo in malin življenja gonijo. Kar ni za življenje več, pahnejo pljuča, ki so kakor meh, po sápniku nazaj.

Nosníce, sápnik in pljuča so skozi in skozi s žlezno kožo (Schleimhaut) prevlečene — in v ti žlezni koži nosníc in sápnika je sedež tiste bolezni, ktero kevžèh imenujemo. To je treba nar poprej vediti, de se vé mesto bolezni iskati in bolezin potem tudi umno ozdravljati.

Druga reč, ktera je vediti potrebna, je, de se zvé: v čim ta bolezin obstojí, ali kaj de je kevžèh?

Kevžèh je v začetku prisad (Entzündung), pri kterim prisadu se žlezna koža nosníc in sápnika vname; ko ta prisad kake 3 ali kakih 5 dni terpí, se prevèrže v žlezljíno (Schleimabsonderung), pri kteri konju iz nosníc žlez teče, ki se iz vnete žlezne kože cedí. Kér smo pa že zgorej razložili, de je sápnik dolga cev, in kér ni vselej celi sápnik vnet, ampak včasih le nosníce in pervi kos sápnika, včasih polovíca, včasih pa tudi celi sápnik noter do pljuč, tedaj vsak lahko spozná, de ni vselej ta bolezin enako huda, ampak de je različna po razširjenju prisada.

Razun razširjenja prisada je pa bolezin tudi po tem manjši ali hujši, če je prisad hujši ali manjši. Včasih je prisad zlo razširjen, pa ni hud — dostikrat pa se primeri, de je pa prisad le na majhnim prostoru, pa je silno hud.

Na razširjenje prisada se mora tedaj od ene straní, od druge pa na silnost prisada gledati. Po tem se ceni nevarnost bolezni, po tem pa se tudi ravná ozdravljanje.

Zdej véste, dragi bravci! v čim de kevžèh obstojí; to zapopasti ni treba velike učenosti.

Zdej se moramo tudi pomeniti, v čim de smolíka obstojí?

Kevžèh ali včasih le sam náhod je oče smolíke.

Smolika je prisadna otekljína tistih bezgavk, ki so med čelustmi. Te bezgavke se pa ne prisadé, ako niso posèrkale iz nosa ali iz sápnika nekoliko tiste žleze, ki se je po prisadu sèmkaj stekati jela. Iz nosa in iz sápnika grejo neizrečeno tanjke cevke, ktere sèrkalce imenujemo, k bezgavkam med čelustmi, in odložé tukaj, kar so tam posèrkale. Če je to, kar odložé, preveč, de bezgavke tega prekuhati ne morejo, — ali če jim je sicer škodljivo — po tem zbolé bezgavke, se vnamejo, in otekó, — in če se prisadna otekljína ne da pregnati, se začnejo bezgavke gnojiti, ali pa terde gerče postanejo, ktere se včasih še dajo pregnati, večidel pa ne.

Na tem pa tudi ni nič ležeče; zakaj v smolíki ali v gerčah ne tičí nevarnost bolezni — ampak v nosnícah ali sápniku.

Iz nosníc izvira tista neizrečeno huda bolezin, po kteri konji smerkavi postanejo, ne pa iz otekljíne bezgavk ali iz smolíke, ktera sama po sebi clo nič nevarnosti nima.

Nevedni ljudjé se spodtikajo le na smolíki, kér ne vedó, de le v nosnícah in v sápniku tičí vsa nevarnost!

(Konec sledí.)

Kakó so se sedanje avstrijanske dežele skupej zbrale.

(Konec.)

V létu 1422 je bil Žiga Ogerski in Českí kralj avstrijanskimu vojvodu Albrethu V. dal upanje na svoje dežele, ko mu je bil namreč Žiga svojo edino hčer Elizbeto v zakon dal. Ob tem času je bilo pa že zedinjeno Horvaško in Slavonsko z Ogerskim; h Českim je pa Moravsko in en kos Silezije spadalo. Albreht je bil torej tudi léta 1438 v stolnim Belim Gradu, to je v mestu takratniga kronovanja za Ogerskiga kralja, in v Pragi za Českiga kralja spoznan in kronan. Ko je bil umerl Albrehtov sin, Ladislav Posmèrtni (Posthumus) to je po očetovi smerti rojeni, sta znala deržavni namestnik Juri Podjebradski in kralj Matjaž, s perimkam Korvín, vsak za se kroni oberniti; pervi Česko, drugi pa Ogersko; tode v boju s Turkam, v létu 1526, kjer se je bil Ogerski kralj Ljudvik pri mestu Mohači v močirje pogreznil in umerl, so bili spet Avstrijanskiga vojvoda, Ferdinanda I. s Česko kraljičino Ano

oženjeniga, za praviga kralja obéh dežel izvolili in kronali. Od tistiga časa ste ti dvé obe deželi z Avstrijo zedinjeni ostale.

Med časam teh vojská — v létu 1500 — ko je bil Maksimilijan, prederzni gamsji strelec, v Tirolih na Martinjo Peč (Martinswand) zašel, ste bile tudi Goriška knežija in Gradiška, po poprejsnjih pogodbah k Avstrii spadle. Cesar Leopold I., ko se je bil s Turkam v Karlovcih pomiril léta 1699, je bil dobil tudi Erdeljsko (Siebenbürgen), kar so s Turškim dovoljenjem in pomaganjem pred domači podtikovti imeli. V Španjski vojski, ki je bila za pravíco nasledstva, je bil cesar Jožef I. po svojim vojskovodji Evgenu v létu 1707 dobil vojvodstvi Milan in Mantovo. O pervi razdelitvi Poljskiga 1772 je bila dobila cesarica Marija Terezija izhodnjo Galicijo in v létu 1774 ji je bil Rus tudi Bukovino prepustil; v létu 1779, zadnje léto nje cesarenja pa so ji Bavarci pripustili Unjo četertino (Innviertel), kar so ji bili vzeli ob času vojske, ki je bila zavolj pravíce nasledstva peljana. O tretji delitvi Poljskiga je bila tudi zapadna Galicija avstrijanska postala. Dve léti potlej je bil med cesarjem Francam in Napoleonam mir na Polji Formiškim (Kampo Formio) na Laškim sklenjen; tù je mogla Avstrija, kar je bilo njeniga Laškiga, popustiti, zató ji je bila pa Benečija in Dalmacija dana, in v létu 1815 v Dunajskim kraljevim zboru Solni Grad, ki je bil dolgo časa duhovska nadnačimba (Hochstift), v létu 1802 je pa nehal to biti, in je bil dan v odškodvanje Ferdinandu Este, kér je bil ta nadvojvoda prišel ob Toškano. Nar mlajši déte med družino avstrijanskih deželá je Krakovo, ki je bilo, po doméni Rusov in Borusov, Avstrii izročeno.

Večerni naturoslovski pogovori v Ljubljanskim muzeumu.

(Dalje.)

Gosence, kukci, muhe in druge živali, ki po drevesih ali germih tičijo, se dajo vjeti, če se dežník (omrela) pod drevó ali germ odperta in obernjena položí, in potém drevó potrese ali s palico po vejah mahne. Spomladi proti večeru na verbah in svibovih mačicah véše in drugi ponočni metulji sok ližejo; na to vižo, kakor je bilo ravno rečeno, padajo presiti in omamljeni v dežník ali v razgernjeno rijuho, de se jih lahko veliko vjame za podúk. — Podnevne in večerne metulje, muhe i. t. d. se vsakdo lahko kmali navadi loviti. S sklépnico (Fangschere), ktera je z redkim in tanjkim platnam prevlečena, pa tudi z gostim sakam, ki je iz tanjciga sukanca spleten, je lahák lov, ki se da v vsakim kraji porabiti. Če se v sočno drevesno skorjo zvečer s kakim nožem zareza naredí, se najde drugi dan okoli soka polno sladkosnednih posebnih gostačev, kterih drugači ni lahko dobiti. Červiči in pajki se shranijo v steklenícah (flašicah), ki so s žganjim cvetam napolnjene. Kdor si hoče v podúk sebi ali drugim lepih in pisanih metuljev pridobiti, naj si jih domá iz gosenc zredí. Gosence različnih plemén tudi posebni živež potrebujejo. Jih nabérati je lahko délo; one se denejo v majhno kositernato skrinico, v ktero se jim tudi živeža, to je, taciga želiša ali cvetja priloží, na kterim so bile najdene, tode se jim mora jed vsaki dan ponoviti in škatlica iztrebiti, de živalice ne poginejo. — Povilke in punčice (Coccons und Puppen), pa tudi drugi merčesi in polževe lupinke se najdejo na drevesih za razhrebano skorjo, na stenah, med plotnimi dilami, pri koreninah v zemlji, pod maham, grivam, skalami, plošami i. t. d. Ti se po poti v mah vložé in v leseno skrinico shranijo. Domá se predenejo v veči skrinico, in se položijo na zemljo, ktera mora za to na dnu skrinice biti; pokrijejo se pa s tanjcim platnam, de izleženi metulji uiti ne morejo.

(Konec sledí.)

Nekaj zastran deržavniga zakonika. *)

Deržavni zakonik je važen list za vsaciga deržavljana, naj bode višjiga ali prostiga stanú. Kér je tedaj vsim stanovam Slovencov namenjen, in kér gospodje prestavljavci na Dunaji — kakor nam „Slovenija“ v 98. listu pové in kakor nam tudi 6. del kaže — še niso slovniških oblik za terdno sklenili, v kterih se bo deržavni zakonik pisal, se nam potrebno zdi, de se zastran téh oblik (formen) od mnogih straní misli zvedenih mož zaslišijo.

De se tudi „Novíce“ v to reč vtaknejo, se le zató zgodí, kér je deržavni zakonik tudi list za prosto ljudstvo, za ktero imajo „Novíce“ skerbeti.

Nihče pa naj ne misli, de tako pretresovanje je slovniška vojska, in nihče naj zavoljo tega nam Slovencam ne oponaša, kakor de bi še le zdej slovenski jezik izdelovali. Naši očetje Slovenci so že cesarske postave lepo in gladko prestavljali, ko je še nemški jezik vès okoren in boren bil; kdor tega ne verjame, naj bere — postavimo — nemške ukaze cesarice Marije Terezije, in pa njih prestavo v slovenski jezik. Razloček bo najdel kakor noč in dan!

Naj tedaj tisti kregulji, ki se na slovenske časopise le zató vsedajo, de dražijo in černijo, po svojim vrojenim nagibu nikar ne mislijo, de je tako pretresovanje znamnje pomanjkljivosti slovenskiga jezika in slabosti prestavljanja. Naši pogovori v ti reči zdej nimajo druziga naména, kakor de se pravílo vstanoví (Grundsatz festsetzen), kakó naj bi se zakonik pisal, de bo večíni bravcov všeč, in de bo lahko umljiv (vsim nobena reč nikjer nemore práv biti).

Kar umljivost prestavljanja deržavniga zakonika vtiče, z veseljem spoznamo, de se občne vošíla v tem vedno očitniši spolnujejo. Ne moremo pa zamolčati, de smo se zavzéli, ko smo uni dan v dopisu iz Dunaja (v 98. listu Slovenije) brali; „de se bo naš vèrli gosp. prestavljavec v prihodnjih listih deržavniga zakonika tudi občno zaželjenih novejših oblik poprijel.“

Novejši oblíke! kaj hoče gosp. dopisnik s tem rêči? — In občno zaželjenih! Od kedaj se smejo vošíla nekterih — občne želje imenovati?

Nam je po dopisih, ki jih dobivamo, dobro znano, de večína bravcov ne želí novejših oblik, ki se ne deržé slovenskih slovnic, ki so iz naroda vzete.

Vse je ležeče na tém, de se deržavni zakonik v gladki, lični, pred vsim pa v besedi Slovencu umljivi piše. Pišite Čehu po česko, Serbljanu po serbsko, Iliru po ilirsko, Slovencu pa po slovensko! Od deržavniga zakonika za Slovence se edíno to terja, de

---

*) Ravno, ko je ta sostavek že v natisu bil, smo prejeli od nekiga rodoljuba, ki ilirskí jezik dobro zna in ga tudi po vrednosti cení in častí, naslednji svèt:

»V Slovenii l. 98. je rečeno: »de se bo gosp. prestavljavec deržavniga zakonika v prihodnjih listih tudi občno zaželjenih (!!!) novejših oblik poprijél.« — Kolika pomota! Kér poterpežljivi Slovenci molčé, in pustíjo dva ali tri gospode pri miru, kteri v enim ali dvéh listih svoje sladke sanje za sebi tolikanj preljubljeno iliršino pri vsaki priložnosti v slovenšino vrinjujejo, za to tedaj so te neslovenske oblíke občno zaželjene?! Mi bi po svoji previdnosti in skušnji svetovali, de saj v tacih rečéh, ki je naj več in naj več ležeče, de jih tudi neučeni, kolikor koli se more, razumejo, de saj v tacih rečéh, kakor so »občne postave« bi na stran djali Ikarove perutnice, ter pred očmi imeli ljudski prid, ne svojih sladkih sanj. Kaj bi Horvatje rêklí, ako bi se jim postave po slovensko pisale?«

ga Slovenci, to je, večína Slovencov (vsim nihče ne more vgoditi) razumejo. To terja še clo gosp. Matija Majer za deržavni zakonik v svojim sostavku „Ilirsko-slavenski jezik“. Toraj še enkrat prosimo: po slovensko! kakor nam slovnica Vodnikova, Kopitarjeva, Metelkotova, Murkotova, Potočnikova, Muršecova, Malavašičeva, Janežičeva veléva, ki niso oblik po svoji glavi delali, ampak jih iz naroda vzeli.

(Konec sledí.)

Novičar iz Ljubljane.

Naša kosarna in vojaška bolníšnica ste še zmirej polne bolnih vojakov; v kosarni jih je toliko, de jih veliko po stanícah na tléh leží, kér posteljíš manjka. Slava miloserčnim možém in gospém, ki so po mestu nabéro milodarov začéli, de se bolnim s potrebnim ležišem na pomoč pride. Zdravniki in duhovni imajo z nevarnostjo lastniga življenja noč in dan opraviti, in že so zboleli na légarji 4 kirurgi in pa naš visoke častí vredni gosp. pater Benvenut, ki je v neutrudljivim spolnovanji svojih dolžnost v „nogradu gospodovim“ na ravno ti bolezni obležal in hudo zbolel. Bog daj! de bi se spet ozdravil, — celo mesto to želí. — Kolera je popolnama zginila, čeravno pri nas ojstra zima še ni nastopila. — 15. dan tega mesca so bili po ministerskim razglasu vsi politiški vradniki (Beamte) svoje stare službe odvezani, in vsaki dan se radovedno pričakuje iz Dunaja zvediti, ktere vradnike je gosp. minister za nove službe izvolil, in kam je eniga in druziga postavil. — Zavolj neke razpertije med gledišnim vodjem in gospodično Vesel je zaostala napovedana igra „Divice orleanske“ — Jelačičeva igra „Rodrigo und Elvira“ je pa bila igrana, tode ni dopadla, pa je bila večidel tudi slabo igrana. Kakor slišimo, je sedanji ban to igro kot mladeneč pri nekakih 20 létih zložil — z ozeram na take mlade léta ne smemo preojstri biti v pretresu imenovane igre. — Ne malo smo se začudili pred nekimi dnevi v Dunajskih časopisih „Ost-Deutsche Post“ in „Wanderer“ brati, de so hotli „Ultraslovenci“ Suselkotovi ženi koj pri njenim pervim nastopu v gledišu nasprotniki biti! Kaj se bo Ultraslovencam (!!) še vse podtikovalo, morebiti clo tisti medvedček, ki so ga unidan v Dunajskim mestu vstrelili? Pred ko ne ga je kak Slovenec nad Dunajčanje spustil. — Še bolj smešen je pa dopis v časopisu „Wanderer“ iz Ljubljane, ki vse graja, kar je Ljubljanskiga, tedaj tudi Ljubljanske časopise in se vé de posebno slovenske, ktere sovražnike nemšine imenuje! Visoko lažnjivi gospod M. J.! čmu z Vami bob v steno metati? pokažite na priliko nam le en Novični list, ki takó govorí, in pred Vas bomo na koléna padli in Vas za odpušanje prosili. Slovenci niso nikdar sovražniki Nemcov bili, ampak se le zoperstavljajo tistim, ki — vkljub vstavi — zatirujejo slovenšino, de bi zatérta ostala, kakor je bila pred sušcam 1848. To, le to hočete Vi in Vaša stranka — pa ne bo dal! Vstava je osvobodila vse narode, in tudi Slovencam gré pravica, te dobrote, ktere silno potrebujejo, deležnim biti. Mi pa imamo prič na kupe, kakó nekteri svobodo za Slovence razlagajo. Ostudno je že od tega govoriti. Le nikar ne mislite, de ne vémo, kaj de je prav, in kaj ne, — in de se mar Vaših laží kdo bojí! Smešno je dan današnji viditi, kakó nekteri časopisi v ravno tisti reči danes belo, jutri černo pišejo. Komej pred enim tednam je bil prav pravičen in pošten razsodek čez slovenske časopise v ravno tem listu — čez 8 dni pride temu ravno nasproten, de pošten bravec ne vé pri čim de je. Srenjski odbor Ljubljanskiga mesta je dopisniku M. J. tudi prav hvaležen za njegove opomíne, in kakor smo slišali, je že dal vse gospode, ki se M. J. imenujejo, iskati, de bo praviga najdel, kér je zares škoda, de tak zveličar Ljubljanskiga mesta ni predsednik ali saj nar menj starašína mestniga odbora. Ljubljana bi vès drug obraz iméla, ko bi taki vstavoljubni možjé v srenjskim odboru sedeli! Mi nočemo s tem srenjskiga odbora zagovarjati in ga hvaliti, kakor de bi bil izgled drugim odboram, — ostudno pa je že tudi vedno zabavljanje čez mestne odbore na Dunaji kakor v Gradcu, v Celjovcu kakor v Ljubljani i. t. d. slišati, kakor de bi bili ti odbori vsiga slega krivi. Ali je Ljubljanski mestni odbor kaj menj storil, kot odbori druzih mest, naj sodijo resnicoljubi možjé, ki véjo: kaj se je drugod zgodilo, in kaj je srenjski odbor sploh v stanu storiti. Star pregovor je: „de zabavljati je lahko, boljši storiti, pa težko.“ S serčnim veseljem bojo sedanji odborniki odstopili, kadar nova srenjska vstava pride — in nadjamo se čudeže viditi pod vlado noviga odbora, kterim mora biti gosp. M. J. predsednik. — Včeraj je dobil oddelk tukajšnjiga ogerskiga regimenta nanaglama povelje v Videm na Laško se podati. Na Laškim je še malo dobriga avstrijanskiga duha. —

Novičar iz mnogih krajev.

Vsim tistim, ki so zavolj politiških pregreškov (pripomoči k puntu) za eno leto v ječo obsojeni bili, ki so pa polovíco te kazni prestali in se milosti vredne skazali, so odpustili presvitli cesar 8 dan t. m. ostanjk kazni. — 10 dan t. m. je dala kervava sodba pred Dunajskim mestam vislice (gavge) napraviti, in na nje imé nekiga oficirja nabiti, ki si je lanskiga puntarskiga hudodelstva vdeležil, pa potem ušel. — Kako se ima pri razpertijah ravnati, ki bi se utegnile pri obravnavi gruntne odveze med nekdanjimi gruntnimi gosposkami in podložniki primeriti, je ministerstvo notrajnih oprav postave dalo, de razsodba tacih razpertij, kolikor ne segajo v opravilo deželnih komisij, gre od 1. dneva t. m. civilnim sodnijam, in ne več politiškim gosposkam; policijska oblast politiških gospósk pa, če je treba posestnika zoper silo varovati, red in mir braniti, ostane popolnama v poprejšnji veljavnosti. — Grajšina Cerhnice na Českim je perva, ki je s svojimi nekdanjimi položnimi že poravnala rajtingo gruntne in desetinske odveze. Grajšini Pribram in Dušnik imate s svojimi kmeti, kakor se bere, to reč že tudi zlo pri koncu. — K grajšaku in nekdanjimi ministru baronu Dobelhofu so prišli unidan njegovi podložni in ga prosili, de naj jim tiste šume, ktero so se že v letu 1847 za odpravo desetine in tlake plačati zavezali, nekoliko odpustí — in baron, bogat mož, jim je celo plačo odpustil. — Iz Bukovine se sliši, de se veliko roparskih trum in ciganov okoli klati. — Sneg je po nekterih krajih Ogerskiga tak, de po sežnji visok na polji leží. — Na Horvaškim je tako pomanjkanje živinske klaje, de jo morajo Horvatje iz bližnjiga Štajarskiga in Krajnskiga kupovati. — Od kmetov v Galicii se pripoveduje, de niso kaj pridni delavci, in če krompir in zelje dobro dorodí, je ondi težko delavcov dobiti. V Galícii je tedaj tale pregovor: Malo krompirja veliko delavcov — veliko krompirja, malo delavcov. — Dunajski časopisi oznanijo, de bo kmalo prišla nova postava za pôšle (Gesindeordnung) na dan, in de se bojo poselske bukvice vpeljale. — Francozje peljejo vojsko v severni Afriki zoper ondašnje ljudstvo. General Herbilon je 16. dan pret. mesca premagal sovražne trume, 200 mož pobil, in jim 300 kamel in 15000 ovác vzel.

Opomín. Zavoljo praznika v srédo se bojo prihodnje Novíce v četertek na svitlo dale.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*